

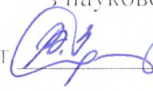
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор закладу вищої освіти

з науково-педагогічної роботи

доцент

Володимир ХОДОРОВСЬКИЙ

« 30 » 08 2023 р.

ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)

з вивчення навчальної дисципліни

ПАТОМОРФОЛОГІЯ

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

Спеціальність 223 МЕДСЕСТРИНСТВО

Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр

Курс навчання 2 (на основі повної загальної освіти)

3 (на основі базової загальної освіти)

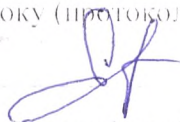
Форма навчання денна

Кафедра ПАТОЛОГІЧНОЇ АНАТОМІЇ

Схвалено на методичній нараді кафедри патологічної анатомії:

.. 4 .. травня 2023 року (протокол № 12).

Завідувач кафедри

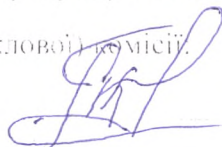

(Ігор ДАВИДЕНКО)

Схвалено предметною (цикловою) комісією з природничо-наукових дисциплін фахового коледжу Буковинського державного медичного університету

.. 29 .. серпня 2023 року (протокол № 1).

Голова предметної (циклової) комісії

Викладач

(Катерина КУПЧАНКО)

Чернівці – 2023

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Патологічної анатомії
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Давиденко Ігор Святославович, завідувач кафедри, д.мед.н., професор davydenko.igor@bsmu.edu.ua Олійник Ігор Юрійович, професор, д.мед.н., професор olijnyk.igor@bsmu.edu.ua Тюленєва Олена Анатоліївна, доцент, к.мед.н., доцент tuleneva@bsmu.edu.ua Лазарук Олександр Володимирович, доцент, к.мед.н. lasarukov@bsmu.edu.ua Гарвасюк Олександра Василівна, асистент, к.мед.н. sashagarvasuk@gmail.com Іліка Віталій Валер'янович, асистент, к.мед.н. Бесединська Олена Володимирівна besedinska@urk.net
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/patologichnoyi-anatomiyi/
Веб-сайт кафедри	http://pathology.bsmu.edu.ua/
E-mail	pathomorphology@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Головна, 137, корпус №8
Контактний телефон	+38(067) 783-0584

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	1,5/1,75
Загальна кількість годин	45/52
Лекції	22
Практичні заняття	20
Самостійна робота	3/10
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ):

Предметом вивчення навчальної дисципліни є структурне підґрунтя хвороб людини для поглибленого засвоєння фундаментальних основ медицини та клінічної картини захворювань з подальшим використанням одержаних знань у практичній роботі лікаря. Патоморфологія як навчальна дисципліна ґрунтується на засвоєнні студентами анатомії та фізіології людини, гістології, цитології, ембріології та генетики, мікробіології, вірусології й імунології, біологічної хімії, медичної біології та медичної фізики. Засвоєння патоморфології інтегрується з вивченням патологічної фізіології та клінічних дисциплін.

Вивчення структурних основ хвороб людини складається з двох розділів: загальної та клінічної патоморфології (спеціальної патоморфології) і танатології.

Загальна патоморфологія закладає розуміння структурних основ клітинно-органної патології — типових загальнопатологічних процесів, сукупність яких зумовлює морфофункціональні прояви певних захворювань.

Спеціальна (клінічна) патоморфологія дає знання структурних основ розвитку хвороб людини та їх клінічних проявів, одужання, ускладнень і наслідків; знання змін захворювань, що розвиваються у зв'язку зі змінами умов життя людини та навколишнього середовища (патоморфоз); знання хвороб, що виникають унаслідок різноманітних медичних заходів — профілактичних, діагностичних, лікувальних, косметологічних, анестезіологічних, реанімаційних (патологія терапії, реанімаційна патологія, ятрогенії).

Танатологія закладає знання про причини, механізми та види смерті хворих, на яких ґрунтується сучасна випереджальна інтенсивна терапія.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukcziya-shhodo-oczinyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркових дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyzy_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;

- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ):

програма базується на вивченні студентами відповідних розділів фундаментальних дисциплін – анатомії та фізіології людини, гістології, цитології, ембріології та генетики, мікробіології, вірусології й імунології, біологічної хімії, медичної біології та медичної фізики. Засвоєння патоморфології інтегрується з вивченням патологічної фізіології та клінічних дисциплін.

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Патоморфологія» є вивчення мікроскопічної та ультрамікроскопічної будови структур людського організму, їх розвитку і змін у різноманітних умовах життєдіяльності для вивчення клініки, проведення диференційної діагностики і використання отриманих знань в практичній роботі лікаря з урахуванням вікових особливостей.

6.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Патоморфологія” є:

- Вивчення типових загальнопатологічних процесів, сукупність яких зумовлює морфологічні прояви захворювань.
- Вивчити структурне підґрунтя розвитку хвороб та їх клінічних проявів, структурних основ одужання, ускладнень та наслідків.
- Вивчити методи патоморфологічних досліджень: аутопсія біопсія, дослідження біопсійного матеріалу.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

- **інтегральна** –Здатність вирішувати типові спеціалізовані завдання в медичній галузі або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів відповідної науки та може характеризуватися певною невизначеністю умов; відповідальність за результати своєї діяльності; здійснення контролю інших осіб у визначених ситуаціях.

- **загальні:**

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 7. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.

- **спеціальні (фахові, предметні):**

СК 4. Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними й соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати заходи захисту і зміцнення здоров'я, профілактики неінфекційних захворювань, навчання пацієнта і членів його родини методам профілактики.

СК 6. Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.

СК 9. Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.

СК 13. Здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів.

СК 14. Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

загальні:

РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

РН 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта.

спеціальні (фахові, предметні):

- Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми; за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати вірогідний нозологічний або синдромний попередній клінічний діагноз захворювання.
- Збирати інформацію про загальний стан пацієнта, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів щелепно-лицевої ділянки, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу.
- Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, рентгенологічні, функціональні та/або інструментальні) за списком 5, пацієнтів із захворюваннями органів і тканин ротової порожнини і щелепно-лицевої області для проведення диференційної діагностики захворювань.
- Визначати остаточний клінічний діагноз дотримуючись відповідних етичних і юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу отриманих суб'єктивних і об'єктивних даних клінічного, додаткового обстеження, проведення диференційної діагностики під контролем лікаря-керівника в умовах лікувальної установи.
- Встановлювати діагноз невідкладних станів за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, у лікувальній установі), в умовах надзвичайної ситуації, воєнного стану, нестачі інформації та обмеженого часу).
- Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.
- Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я населення в умовах медичного закладу за стандартними методиками.
- Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.
- Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.
- Усвідомлювати та керуватися у своїй діяльності громадянськими правами, свободами та обов'язками, підвищувати загальноосвітній культурний рівень.
- Дотримуватися вимог етики, біоетики та деонтології у своїй фаховій діяльності.

Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 45/52 годин 1,5/1,75 кредитів ECTS.

Дисципліна містить 1 модуль, які складаються з 8 змістових модулів.

Змістовий модуль 1.

Введення. Морфологія ушкодження та загибелі клітин і тканин.

Конкретні цілі:

- Визначати місце патоморфології як науки, галузі практичної медицини і учбового предмету. Засвоїти методи дослідження патоморфології.
- Аналізувати етапи становлення патоморфології та внесок вітчизняних вчених у розвиток світової патоморфології.
- Інтерпретувати морфологію стереотипних та специфічних ушкоджень клітинних органел та пояснювати клітинно-матриксні взаємодії.
- Пояснювати клітинні та позаклітинні механізми трофіки та причини їх порушень. Пояснювати морфологію оборотного і необоротного ушкодження клітин і тканин.
- Інтерпретувати морфологію внутрішньоклітинного, позаклітинного накопичення білків, вуглеводів, ліпідів та накопичення ендогенних і екзогенних пігментів та їх наслідки.
- Інтерпретувати морфологію порушень мінерального обміну, його наслідки.
- Інтерпретувати морфологію, клініко-морфологічні форми та наслідки некрозу.
- Пояснювати основи танатології, інтерпретувати смерть та її ознаки.

Змістовий модуль 2.

Порушення крово- та лімфообігу. Запалення.

Конкретні цілі:

- Пояснювати морфологічні прояви порушень іонно-осмотичного і водного балансу.
- Пояснювати морфологічні прояви та наслідки розладів кровообігу: артеріального та венозного повнокрів'я, ішемії, кровотечі, стазу, плазморагії, шоку, емболії.
- Пояснювати морфологічні прояви та наслідки розладів лімфообігу.
- Аналізувати морфологічні прояви та наслідки геморагічних синдромів.
- Аналізувати морфологічні прояви та наслідки тромбозу.
- Аналізувати морфологічні прояви та наслідки синдрому дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові.
- Аналізувати морфологічну характеристику різновидів ексудативного запалення.
- Аналізувати морфологічні особливості та наслідки проліферативного запалення.

Змістовий модуль 3.

Імунопатологічні процеси. Регенерація, процеси адаптації та компенсації.

Конкретні цілі:

- Аналізувати морфологічні зміни тимуса при його вродженій та набутій патології.
- Інтерпретувати морфологічні зміни при реакціях гіперчутливості.
- Пояснювати морфологічні прояви аутоімунних хвороб.
- Пояснювати морфологічні прояви первинної і вторинної імунної недостатності.
- Визначати структурні основи фізіологічної адаптації і компенсації.
- Пояснювати морфогенез, види та морфологічну характеристику регенераторного процесу.

Змістовий модуль 4.

Пухлини.

Конкретні цілі:

- Інтерпретувати сучасні поняття канцерогенезу злоякісних і доброякісних пухлин.
- Тракувати передпухлинні стани і зміни, їхню сутність, морфологію.
- Тракувати загальні морфологічні особливості злоякісних та доброякісних пухлин.
- Тракувати морфогенез та гістогенез пухлин.
- Пояснювати механізми та шляхи метастазування.
- Пояснювати найважливіші клініко-морфологічні прояви пухлинного росту.
- Аналізувати морфологічну характеристику доброякісних та злоякісних пухлин із тканин, що походять з мезенхіми.
- Аналізувати морфологічні особливості пухлин з нервової тканини.
- Тракувати значення передпухлинних змін при пухлинах з меланінутворюючої тканини, морфологічні особливості невусів та меланоми.
- Пояснювати особливості пухлинного росту у дітей у порівнянні з дорослими.
- Інтерпретувати сучасну класифікацію пухлин дитячого віку.
- Пояснювати морфологічні особливості дизонтогенетичних пухлин.
- Визначати морфологічні особливості тератом та тератобластом.
- Визначати морфологічні особливості пухлин з камбіальних ембріональних тканин та пухлин дитячого віку, що розвиваються по типу пухлин дорослих.

Змістовий модуль 5.

Хвороби системи крові та серцево-судинної системи.

Конкретні цілі:

- Тракувати морфологічну характеристику анемії внаслідок крововтрати, підвищеного кроворуйнування та порушеного кровоутворення.
- Тракувати морфологічну характеристику тромбоцитопенії, тромбоцитопатії та коагулопатії.

- Тракувати види, стадії перебігу, клініко-морфологічну характеристику, ускладнення, лікарський патоморфоз, вікові особливості, причини смерті при гострому та хронічному лейкозі.
- Тракувати морфологічні прояви пухлинних захворювань лімфатичних вузлів (ходжкинських та неходжкинських лімфом).
- Тракувати морфологічну характеристику, стадії атеросклерозу та органні ураження при ньому.
- Тракувати морфо-функціональні зміни у міокарді при гострій та хронічній формах ішемічної хвороби серця, а також наслідки, ускладнення, причини смерті.
- Тракувати клініко-морфологічну характеристику, ускладнення, причини смерті при есенціальній гіпертензії (гіпертонічній хворобі) та при вторинних (симптоматичних) гіпертензіях.
- Визначати морфологічні зміни, ускладнення та наслідки при ревматичних хворобах та васкулітах.
- Аналізувати морфологічні зміни, ускладнення та наслідки при ендо- міокардитах різного генеза.
- Тракувати морфологічні різновиди набутих та уроджених вад серця, їх ускладнення та причини смерті.

Змістовий модуль 6.

Хвороби нервової системи. Хвороби органів дихання. Хвороби органів травлення.

Конкретні цілі:

- Тракувати поняття церебро-васкулярної хвороби, факторів ризику і морфологічні прояви ішемічного, геморагічного та змішаного інсультів головного мозку.
- Тракувати морфологічні зміни при хворобі Альцгеймера, демієлінізуючих захворюваннях (розсіяний склероз) та прибоковому аміотрофічному склерозі.
- Тракувати морфологічні зміни при постреанімаційній енцефалопатії.
- Тракувати морфологічні зміни при інфекційних захворюваннях центральної нервової системи.
- Тракувати морфогенез, клініко- морфологічні прояви, ускладнення, наслідки гострих та хронічних захворювань верхніх дихальних шляхів.
- Тракувати морфологічні особливості злоякісних пухлин бронхів і легень, шляхи їх метастазування.
- Тракувати різновиди та клініко-морфологічні прояви, ускладнення та наслідки захворювань стравоходу, шлунку та кишечника.
- Тракувати класифікацію, макроскопічні і гістологічні форми, особливості метастазування раку шлунку.
- Тракувати клініко-морфологічну характеристику, наслідки перитоніту, первинних і вторинних пухлин очеревини.
- Тракувати патологічну анатомію захворювань печінки.

- Тракувати морфо-функціональні прояви жовчно-кам'яної хвороби, гострого і хронічного холециститу, гострого і хронічного панкреатиту.

Змістовий модуль 7.

Хвороби ендокринної системи. Хвороби статеві системи. Хвороби кістково-м'язової системи.

Конкретні цілі:

- Тракувати причини, клініко-морфологічні прояви синдромів, пов'язаних з дисфункцією гіпофіза.
- Тракувати клініко-морфологічні прояви, ускладнення та причини смерті при цукровому діабеті.
- Тракувати морфогенез та морфологічні прояви хвороб щитоподібної та парашитоподібної залоз.
- Тракувати клініко-морфологічні прояви хвороб надниркових залоз.
- Тракувати клініко-морфологічні прояви хвороб епіфізу мозку.
- Тракуватиморфологічні прояви захворювань жіночих статевих органів та молочної залози.
- Тракуватиморфологічні прояви хвороб чоловічих статевих органів.
- Тракувати сучасну клініко-морфологічну класифікацію, морфологічні прояви хвороб нирок.
- Пояснювати морфологічні зміни кісток при захворюваннях кістково-суглобової системи.
- Пояснювати клініко-морфологічні прояви м'язових дистрофій, міопатій, міастеній.

Змістовий модуль 8.

Патоморфологія інфекційного процесу.

Конкретні цілі:

- Тракувати загальну характеристику інфекційного процесу: вхідні ворота інфекції, первинний інфекційний комплекс, поширення і дисемінацію, шляхи передачі збудників інфекційних хвороб.
- Тракувати морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при кишкових інфекційних хворобах.
- Тракувати морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при вірусних хворобах, рикетсеозах.
- Тракувати морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при інфекційних хворобах переважно дитячого віку.
- Аналізувати морфологію тканинних реакцій, складові первинного туберкульозного комплексу.

- Інтерпретувати клініко-морфологічні прояви та ускладнення первинного, гематогенного та вторинного туберкульозу.
- Тракувати клініко-морфологічні прояви форм сепсису: септицемії, септикопемії, септичного (інфекційного) ендокартиту.
- Тракувати морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при чумі, туляремії, сибіріці, холері.
- Тракувати морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при хворобах, збудниками яких є найпростіші, гельмінти: малярії, амебіази, балантидіази, ехінококози, цистицеркози, опісторхозі, шистосомозі.
- Тракувати морфогенез, клініко-морфологічні прояви, наслідки, причини смерті при мікозах.

Тематична структура модуля (змістових модулів).

Змістовий модуль 1. Введення. Морфологія ушкодження та загибелі клітин і тканин.

Тема 1. Предмет і задачі патоморфології. Методи патоморфологічних досліджень. Основні етапи розвитку патоморфології.

Тема 2. Морфологія оборотного і необоротного ушкодження клітин і тканин. Внутрішньоклітинне та позаклітинне накопичення білків, вуглеводів та ліпідів. Порушення обміну речовин і їх метаболізму. Морфологія патологічного накопичення ендогенних і екзогенних пігментів. Морфологія порушення мінерального обміну.

Тема 3. Пошкодження і загибель клітин та тканин. Некроз і апоптоз. Патологічна анатомія органної недостатності. Основи танатології. Смерть, визначення, ознаки смерті.

Змістовий модуль 2. Порушення крово- та лімфообігу. Запалення.

Тема 4. Розлади кровообігу: гіперемія, ішемія, інфаркт, кровотеча, крововилив, стаз, плазморагія. Шок. Порушення лімфообігу. Порушення гемостазу. Тромбоз, ДВЗ-синдром. Емболія.

Тема 5. Загальне вчення про запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення. Проліферативне запалення. Специфічне запалення. Гранульоматоз.

Змістовий модуль 3. Імунопатологічні процеси. Регенерація, процеси адаптації та компенсації.

Тема 6. Патоморфологія імунної системи. Реакції та механізми гіперчутливості. Автоімунні хвороби. Імунодефіцитні стани. Відторгнення трансплантату.

Тема 7. Процеси адаптації та компенсації. Регенерація і репарація. Склероз.

Змістовий модуль 4. Пухлини.

Тема 8. Загальне вчення про пухлини. Морфологічні особливості пухлин з тканин, що походять з мезенхіми.

Тема 9. Номенклатура і морфологічні особливості пухлин з нервової тканини, зрілих та незрілих пухлин з епітелію.

Змістовий модуль 5. Хвороби системи крові та серцево-судинної системи.

Тема 10. Анемії. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. Коагулопатії. Лейкози (лейкемії). Лімфоми.

Тема 11. Ішемічна хвороба серця. Хвороби міокарда та ендокарда. **Тема 25.** Гіпертонічна хвороба та симптоматичні гіпертензії. Системні хвороби сполучної тканини. Системні васкуліти.

Змістовий модуль 6. Хвороби нервової системи. Хвороби органів дихання. Хвороби органів травлення.

Тема 12. Церебро-васкулярна хвороба. Хвороба Альцгеймера. Розсіяний склероз. Боковий аміотрофічний склероз. Постреанімаційна енцефалопатія. Хвороби периферійної нервової системи.

Тема 13. Захворювання бронхолегеневої системи.

Тема 14. Хвороби стравоходу, шлунку та кишечника. Хвороби гепатобіліарної системи та підшлункової залози.

Змістовий модуль 7. Хвороби ендокринної системи. Хвороби статеві системи.

Тема 15. Хвороби гіпофіза. Цукровий діабет. Захворювання щитоподібної залози. Захворювання надниркових залоз.

Тема 16. Хвороби жіночої та чоловічої статеві системи. Хвороби нирок та сечових шляхів.

Змістовий модуль 8. Патоморфологія інфекційного процесу.

Тема 17. Інфекційні і паразитарні хвороби. Характеристика інфекційного процесу. Кишкові інфекційні хвороби.

Тема 18. Вірусні повітряно-краплинні інфекції. ВІЛ-інфекція. Сказ. Дитячі інфекції.

Тема 19. Туберкульоз. Сепсис. Карантинні інфекції. Сифіліс.

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього		у тому числі				
			Аудиторні		Самостійна робота студента	Індивідуальна робота	
			Лекції	Практичні заняття			
1	2		3	4	5		6
	2 курс	3 курс	2 та 3 курс	2 та 3 курс	2 курс	3 курс	2 та 3 курс
Модуль 1. Загальні патологічні процеси.							
Змістовий модуль I. Введення. Морфологія ушкодження та загибелі клітин і тканин.							
1. Предмет і задачі патоморфології. Методи патоморфологічних досліджень. Основні етапи розвитку патоморфології.	1	1	-	-	1	1	-
2. Морфологія оборотного і необоротного ушкодження клітин і тканин. Внутрішньоклітинне та позаклітинне накопичення білків, вуглеводів та ліпідів. Порушення обміну речовин і їх метаболізму. Морфологія патологічного накопичення ендогенних і екзогенних пігментів. Морфологія порушення мінерального обміну.	3	3	1	2	-	-	-
3. Пошкодження і загибель клітин та тканин. Некроз і апоптоз. Патологічна анатомія органної недостатності. Основи танатології. Смерть, визначення, ознаки смерті.	3	3	1	2	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	7	7	2	4	1	1	-

Змістовий модуль 2. Порушення крово- та лімфообігу. Запалення.							
1. Розлади кровообігу: гіперемія, ішемія, інфаркт, кровотеча, крововилив, стаз, плазморагія. Шок. Порушення лімфообігу. Порушення гемостазу. Тромбоз, ДВЗ-синдром. Емболія.	4	4	2	2	-	-	-
2. Загальне вчення про запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення. Проліферативне запалення. Специфічне запалення. Гранульоматоз.	4	4	2	2	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	8	8	4	4	-		
Змістовий модуль 3. Імунопатологічні процеси. Регенерація, процеси адаптації та компенсації.							
1. Патоморфологія імунної системи. Реакції та механізми гіперчутливості. Автоімунні хвороби. Імунодефіцитні стани. Відторгнення трансплантату.	2	2	1	-	1	1	-
2. Процеси адаптації та компенсації. Регенерація і репарація. Склероз.	3	3	1	2	-	-	-
Разом за змістовим модулем 3	5	5	2	2	1	1	-
Змістовий модуль 4. Пухлини.							
1 Загальне вчення про пухлини. Морфологічні особливості пухлин з тканин, що походять з мезенхіми.	3	3	1	2	-	-	-
2. Номенклатура і морфологічні особливості пухлин з нервової тканини, зрілих та незрілих пухлин з епітелію.	1	2	1	-	-	1	-

Разом за змістовим модулем 4	4	5	2	2	-	1	-
Змістовий модуль 5. Хвороби системи крові та серцево-судинної системи.							
1. Анемії. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. Коагулопатії. Лейкози (лейкемії). Лімфоми.	1	2	1	-	-	1	-
2. Ішемічна хвороба серця. Хвороби міокарда та ендокарда. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні гіпертензії. Системні хвороби сполучної тканини. Системні васкуліти.	3	4	1	2	-	1	-
Разом за змістовим модулем 5	4	6	2	2	-	2	-
Змістовий модуль 6. Хвороби нервової системи. Хвороби органів дихання. Хвороби органів травлення.							
1. Церебро-васкулярна хвороба. Хвороба Альцгеймера. Розсіяний склероз. Боковий аміотрофічний склероз. Постреанімаційна енцефалопатія. Хвороби периферійної нервової системи.	1	2	1	-	-	1	-
2. Захворювання бронхолегеневої системи.	3	3	1	2	-	-	-
3. Хвороби стравоходу, шлунку та кишечника. Хвороби гепатобіліарної системи та підшлункової залози.	4	4	2	2	-	-	-
Разом за змістовим модулем 6	8	9	4	4	-	1	-
Змістовий модуль 7. Хвороби ендокринної системи. Хвороби сечо-статевої системи.							
1. Хвороби гіпофіза. Цукровий діабет. Захворювання щитоподібної залози. Захворювання надниркових	3	3	2	-	1	1	-

залоз.							
2. Хвороби жіночої та чоловічої статевих системи. Хвороби нирок та сечових шляхів.	2	3	2	-	-	1	-
Разом за змістовим модулем 7	5	6	4	-	1	2	-
Змістовий модуль 8. Патоморфологія інфекційних захворювань.							
1. Інфекційні і паразитарні хвороби. Характеристика інфекційного процесу. Кишкові інфекційні хвороби.	4	4	2	2	-	-	-
2 Вірусні повітряно-краплинні інфекції. ВІЛ-інфекція. Сказ. Дитячі інфекції.	-	1	-	-	-	1	-
3. Туберкульоз. Сепсис. Карантинні інфекції. Сифіліс.	-	1	-	-	-	1	-
Разом за змістовим модулем 8	4	6	2	2	-	2	-
Індивідуальна робота (за наявності)	-		-	-	-	-	-
УСЬОГО ГОДИН	45	52	22	20	3	10	-

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Порушення обміну речовин і їх метаболізму. Морфологія патологічного накопичення ендогенних і екзогенних пігментів. Пошкодження і загибель клітин та тканин. Некроз і апоптоз.	2
2	Розлади кровообігу: гіперемія, ішемія, інфаркт, кровотеча, крововилив, стаз, плазморагія. Шок. Порушення лімфообігу.	2
3	Загальне вчення про запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення.	2

4	Патоморфологія імунної системи. Реакції та механізми гіперчутливості. Процеси адаптації та компенсації. Регенерація і репарація. Склероз.	2
5	Загальне вчення про пухлини. Морфологічні особливості пухлин з тканин, що походять з мезенхіми. Номенклатура і морфологічні особливості пухлин з епітелію.	2
6	Лейкози (лейкемії) та лімфоми. Атеросклероз і артеріосклероз. Ішемічна хвороба серця.	2
7	Церебро-васкулярна хвороба. Захворювання органів дихання.	2
8.	Хвороби стравоходу, шлунку та кишечника. Хвороби гепатобіліарної системи та підшлункової залози	2
9.	Хвороби гіпофіза. Цукровий діабет. Захворювання щитоподібної залози. Захворювання надниркових залоз	
10.	Хвороби жіночої та чоловічої статеві системи. Хвороби нирок та сечових шляхів.	2
11.	Інфекційні і паразитарні хвороби. Характеристика інфекційного процесу. Кишкові інфекційні хвороби.	2
	Разом	22

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№	ТЕМА	Кількість годин
1.	Морфологія оборотного і необоротного ушкодження клітин і тканин. Внутрішньоклітинне та позаклітинне накопичення білків, вуглеводів та ліпідів. Порушення обміну речовин і їх метаболізму. Морфологія патологічного накопичення ендогенних і екзогенних пігментів. Морфологія порушення мінерального обміну.	2
2.	Пошкодження і загибель клітин та тканин. Некроз і апоптоз. Патологічна анатомія органної недостатності. Основи танатології. Смерть, визначення, ознаки смерті.	2
3.	Розлади кровообігу: гіперемія, ішемія, інфаркт, кровотеча, крововилив, стаз, плазморагія. Шок. Порушення лімфообігу. Порушення гемостазу. Тромбоз, ДВЗ-синдром. Емболія.	2
4.	Загальне вчення про запалення. Ексудативне запалення. Морфологія ексудативного запалення. Проліферативне запалення. Специфічне	2

	запалення. Гранульоматоз.	
5.	Процеси адаптації та компенсації. Регенерація і репарація. Склероз.	2
6.	Загальне вчення про пухлини. Морфологічні особливості пухлин з тканин, що походять з мезенхіми.	2
7.	Ішемічна хвороба серця. Хвороби міокарда та ендокарда. Гіпертонічна хвороба та симптоматичні гіпертензії. Системні хвороби сполучної тканини. Системні васкуліти	2
8	.Захворювання бронхолегеневої системи.	2
9	Хвороби стравоходу, шлунку та кишечника. Хвороби гепатобіліарної системи та підшлункової залози.	2
10	Інфекційні і паразитарні хвороби. Характеристика інфекційного процесу. Кишкові інфекційні хвороби.	2
	РАЗОМ	20

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

План самостійної роботи для студентів 2 (на основі повної загальної освіти)

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	. Предмет і задачі патоморфології. Методи патоморфологічних досліджень. Основні етапи розвитку патоморфології	1
2	Автоімунні хвороби. Імунодефіцитні стани. Відторгнення трансплантату.	1
3	Хвороби гіпофіза. Захворювання щитоподібної залози. Захворювання надниркових залоз.	1
Разом		3

План самостійної роботи для студентів 3 (на основі базової загальної освіти)

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1	. Предмет і задачі патоморфології. Методи патоморфологічних досліджень. Основні етапи розвитку патоморфології	1
2	Автоімунні хвороби. Імунодефіцитні стани. Відторгнення трансплантату.	1
3	Номенклатура і морфологічні особливості пухлин з нервової тканини, зрілих та незрілих пухлин з епітелію.	1
4	Анемії. Тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. Коагулопатії. Лейкози (лейкемії). Лімфоми.	1
5	Системні хвороби сполучної тканини. Системні васкуліти	1
6	Хвороба Альцгеймера. Розсіяний склероз. Боковий аміотрофічний склероз. Постреанімаційна енцефалопатія. Хвороби периферійної нервової системи.	1
7	Хвороби гіпофіза. Захворювання щитоподібної залози. Захворювання надниркових залоз.	1
8	Хвороби жіночої та чоловічої статеві системи	1
9	Вірусні повітряно-краплинні інфекції. ВІЛ-інфекція. Сказ. Дитячі інфекції.	1
10	Туберкульоз. Сепсис. Карантинні інфекції. Сифіліс.	1
Разом		10

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальні завдання не передбачені

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Змістовий модуль 1:

Введення. Морфологія ушкодження і загибель клітин та тканин.

1. Патологічна анатомія як наука, галузь практичної медицини і учбовий предмет.
2. Зміст, задачі, об'єкти та методи патоморфологічних досліджень.

3. Рівні дослідження структурних основ хвороб.
4. Основні етапи розвитку патоморфології.
5. Внесок вітчизняних вчених в розвиток світової патоморфології.
6. Поняття про ультраструктурну патологію клітини.
7. Морфогенез та морфологія внутрішньоклітинного та позаклітинного накопичення білків, вуглеводів та ліпідів.
8. Морфогенез та морфологія патологічного накопичення ендогенних і екзогенних пігментів.
9. Морфогенез та морфологія порушень мінерального обміну.
10. Пошкодження і загибель клітин та тканин. Некроз і апоптоз – морфологічні прояви.
11. Структурні механізми та клініко-патологоанатомічна характеристика основних періодів танатогенезу.
12. Смерть: визначення, ознаки і термін розвитку.
13. Постреанімаційний період: визначення, патологоанатомічні особливості пошкодження життєво-важливих органів і відновлення їх функцій.

Змістовий модуль 2.

Порушення крово- та лімфообігу. Запалення.

1. Морфологія порушень іонно-осмотичного і водного балансу.
2. Морфологія та наслідки порушень при різних видах гіперемій.
3. Морфогенез та патоморфологія ішемії.
4. Морфогенез та патоморфологія інфаркту.
5. Визначення та морфогенез видів кровотечі, крововиливу.
6. Морфогенез, патоморфологія, наслідки стазу.
7. Патоморфологія, наслідки плазморагії.
8. Патоморфологія, види, наслідки емболії.
9. Морфогенез, патоморфологія, наслідки шока.
10. Патоморфологія, наслідки порушень лімфообігу.
11. Морфогенез, патоморфологія, наслідки тромбозу, ДВЗ-синдрому.
12. Визначення ексудативного запалення. Види, морфологічна характеристика, клінічне значення ексудативного запалення.
13. Визначення проліферативного запалення. Морфологічні особливості, наслідки проліферативного запалення.
14. Види, морфологічна характеристика гранульоматозного запалення.
15. Види, морфологічна характеристика специфічного запалення.

Змістовий модуль 2:

Імунопатологічні процеси. Регенерація, процеси адаптації та компенсації.

1. Морфологічна характеристика різних видів гіперчутливості.

2. Визначення, класифікація і загальна морфологічна характеристика автоімунних хвороб.
3. Визначення, загальна морфологічна характеристика первинної і вторинної імунної недостатності.
4. Принципи класифікації амілоїдозу.
5. Системний амілоїдоз (первинний, вторинний): морфологічна характеристика.
6. Локалізований і ендокринний амілоїдоз: морфологічна характеристика.
7. Амілоїд старіння: морфологічна характеристика.
8. Визначення, види, морфологічна характеристика гіперплазії.
9. Визначення, види, морфологічна характеристика атрофії.
10. Визначення, види, морфологічна характеристика метаплазії.
11. Фазний характер перебігу процесів компенсації в патологічних умовах.
12. Визначення, види, морфологічна характеристика гіпертрофії.
13. Морфо-функціональні особливості гіпертрофії міокарда.
14. Патоморфологія дизадаптації організму.
15. Клітинна та внутрішньоклітинна форми регенерації.
16. Види регенерації: фізіологічна, репаративна, патологічна.
17. Морфогенез регенераторного процесу.
18. Грануляційна тканина: морфологічна характеристика.
19. Види загоювання ран.
20. Склероз.

Змістовий модуль 4.

Пухлини.

1. Визначення пухлинного росту.
2. Сучасні теорії канцерогенезу.
3. Визначення дисплазії, її види, роль дисплазії у канцерогенезі.
4. Передпухлинні (передракові) стани і зміни, морфологія.
5. Особливості пухлинної клітини.
6. Морфогенез та гістогенез пухлин.
7. Види росту пухлин.
8. Морфологічні особливості доброякісних пухлин.
9. Морфологічні особливості злоякісних пухлин.
10. Метастазування: види, закономірності, механізми.
11. Системні неметастатичні впливи.
12. Загальна характеристика та номенклатура пухлин з тканин, що походять з мезенхіми.
13. Морфологічні особливості доброякісних пухлин з тканин, що походять з мезенхіми.
14. Морфологічні особливості злоякісних пухлин з тканин, що походять з мезенхіми.
15. Шляхи метастазування саркоми.
16. Номенклатура пухлин нервової тканини.
17. Морфологічні особливості пухлин центральної нервової системи.

18. Особливості метастазування пухлин центральної нервової системи.
19. Номенклатура та морфологічні особливості пухлин вегетативної нервової системи.
20. Номенклатура та морфологічні особливості пухлин периферійної нервової системи.
21. Номенклатура пухлин, що походять із меланінутворюючої тканини. Невуси, їх різновиди.
22. Морфологічні особливості меланоми, її морфологічні форми. Значення передпухлинних змін.
23. Номенклатура пухлин з епітелію.
24. Морфологічні особливості пухлин з епітелію без специфічної локалізації: доброякісних (папіллома, аденома) та злоякісних (рак).
25. Гістологічні варіанти раку.
26. Особливості метастазування раку.
27. Особливості пухлинного росту у дітей у порівнянні з дорослими.
28. Дизонтогенетичні пухлини: гамартоми та гамартобластами – морфологічні прояви.
29. Тератоми та тератобластами – морфологічні прояви.
30. Пухлини із камбіальних ембріональних тканин – морфологічні прояви.
31. Пухлини дитячого віку, що розвиваються по типу пухлин дорослих – морфологічні прояви.

Змістовий модуль 5.

Хвороби системи крові та серцево-судинної системи.

1. Визначення, класифікація та морфологічна характеристика анемії.
2. Визначення, класифікація, морфологічна характеристика тромбоцитопеній та тромбоцитопатій.
3. Класифікація, морфологічна характеристика коагулопатій.
4. Визначення, класифікація, загальна морфологічна характеристика лейкозів.
5. Види, стадії перебігу, морфологічна характеристика гострого лейкозу.
6. Види, стадії перебігу, морфологічна характеристика хронічного лейкозу.
7. Гістопатологічні типи, морфологічна характеристика хвороби Ходжкіна, причини смерті.
8. Загальна характеристика, класифікація, морфологічні прояви та прогноз неходжкінських лімфом.
9. Визначення атеросклерозу, фактори ризику, сучасні теорії.
10. Морфогенез макроскопічних змін при атеросклерозі.
11. Морфогенез мікроскопічних змін при атеросклерозі.
12. Клініко-морфологічні форми атеросклерозу, органи ураження при атеросклерозі.
13. Визначення, фактори ризику, зв'язок ішемічної хвороби серця з атеросклерозом і гіпертензією.
14. Морфологія гострого, рецидивуючого та повторного інфаркту міокарда.
15. Наслідки, ускладнення, причини смерті при інфаркті міокарда.

16. Морфологічна характеристика, ускладнення, причини смерті при хронічній ішемічній хворобі серця.
17. Гіпертонічна хвороба: визначення, фактори ризику.
18. Морфологічні зміни в судинах, серці, зміни в органах при гіпертонічній хворобі.
19. Визначення, класифікація вторинної (симптоматичної) гіпертензії.
20. Загальна характеристика системних хвороб сполучної тканини: порушення імунного гомеостазу і системна прогресуюча дезорганізація сполучної тканини при ревматичних хворобах.
21. Класифікація, морфогенез, морфологічна характеристика ревматизму.
22. Ендокардит, міокардит, перикардит і панкардит: класифікація, морфологічна характеристика, ускладнення.
23. Морфологія суглобових проявів (стадії прогресування ревматоїдного поліартриту), ускладнення і наслідки ревматоїдного артрити.
24. Морфологія хвороби Бехтерева.
25. Морфогенез, патоморфологія, ускладнення та причини смерті при системному червоному вовчаку.
26. Патологічна анатомія, вісцеральні прояви, ускладнення, причини смерті при системній склеродермії.
27. Патологічна анатомія дерматоміозиту. Ускладнення, причини смерті.
28. Патоморфологія системних васкулітів: неспецифічного аортоартеріїта, вузликового периартеріїта, гранульоматоза Вегенера, облітеруючого тромбангіїта.
29. Патологічна анатомія ендокардиту Леффлера.
30. Патологічна анатомія набутих вад серця.
31. Патологічна анатомія набутих (вторинних) кардіоміопатій.

Змістовий модуль 6.

Хвороби нервової системи. Хвороби органів дихання. Хвороби органів травлення.

1. Загальна характеристика, класифікація, фонові захворювання і фактори ризику церебро-васкулярної хвороби.
2. Інфаркт (ішемічний інсульт) головного мозку: морфологічна характеристика.
3. Морфогенез, морфологічна характеристика селективного некрозу нейронів (ішемічна енцефалопатія).
4. Морфологічна характеристика, наслідки геморагічного інсульту.
5. Морфологічна характеристика, ускладнення спонтанного внутрішньочерепного крововиливу.
6. Морфологічна характеристика, ускладнення спонтанного субарахноїдального крововиливу.
7. Морфологічна характеристика, ускладнення хвороби Альцгеймера.
8. Морфологічна характеристика, ускладнення розсіяного склероза.
9. Морфологічна характеристика, ускладнення бокового аміотрофічного склероза.

10. Морфологічна характеристика, ускладнення постреанімаційної енцефалопатії.
11. Морфологічна характеристика, ускладнення хвороб периферійної нервової системи.
12. Морфологічна характеристика гострих бронхітів.
13. Сучасна класифікація пневмоній.
14. Морфологічна характеристика та ускладнення лobarної пневмонії.
15. Морфологічна характеристика та ускладнення гострої осередкової пневмонії.
16. Морфологічна характеристика та ускладнення гострої інтерстиційної пневмонії.
17. Морфологічна характеристика гострих деструктивних процесів легень.
18. Визначення а класифікація хронічних неспецифічних захворювань органів дихання.
19. Морфологічна характеристика та ускладнення хронічного бронхіту.
20. Морфологічна характеристика хронічної обструктивної емфіземи.
21. Морфологічна характеристика та ускладнення бронхоекстатичної хвороби.
22. Морфологічна характеристика та ускладнення бронхіальної астми.
23. Морфологічна характеристика хронічних дифузійних інтерстиційних хвороб легень.
24. Морфологічна характеристика ідіопатичного легеневого фіброзу.
25. Морфологічна характеристика раку легень.
26. Хвороби стравоходу: морфологічна характеристика.
27. Морфологічна характеристика хронічного гастриту.
28. Патоморфологія виразкової хвороби.
29. Ускладнення виразкової хвороби.
30. Рак шлунка. Макроскопічні і гістологічні форми. Особливості метастазування.
31. Патоморфологія неспецифічного виразкового коліту.
32. Патоморфологія хвороби Крона.
33. Клініко-морфологічні форми апендициту.
34. Ускладнення апендициту.
35. Пухлини кишки.
36. Морфологічна характеристика, прогноз жирового гепатоза.
37. Визначення, морфологічна характеристика, прогноз токсичної дистрофії печінки.
38. Морфогенез, форми, морфологічна характеристика гострого гепатиту.
39. Морфологічна характеристика хронічного гепатиту, ступінь активності та хронізації.
40. Морфологічна характеристика найважливіших типів цирозу.
41. Рак печінки, морфологічна характеристика.
42. Патоморфологія жовчно-кам'яної хвороби.
43. Патоморфологія гострого та хронічного холециститу.
44. Морфологічна характеристика, ускладнення гострого та хронічного панкреатита.
45. Пухлини підшлункової залози, морфологічна характеристика.

Змістовий модуль 7.

Хвороби ендокринної системи. Хвороби сечо-статевої системи. Хвороби кістково-м'язової системи.

1. Морфологічна характеристика, ускладнення та причини смерті при хворобі Іценко-Кушинга.
2. Морфологічна характеристика, ускладнення акромегалії.
3. Морфологічна характеристика нецукрового діабету.
4. Морфологічна характеристика цукрового діабету.
5. Ускладнення цукрового діабету: морфологічна характеристика діабетичної макро- та мікроангіопатії.
6. Мультинодулярний зоб. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки.
7. Хвороба Грейвса (дифузний токсичний зоб, Базедова хвороба): морфологічні особливості щитоподібної залози, вісцеральні прояви.
8. Гіпотиреоз. Кретинізм. Мікседема. Морфологічна характеристика.
9. Визначення, патоморфологія тиреоїдита Хашимото.
10. Морфологічні особливості первинного та вторинного гіперпаратиреоза.
11. Первинна хронічна недостатність коркової речовини надниркових залоз (хвороба Адисона): морфологічні прояви.
12. Синдром Уотерхауза-Фридеріксена: морфологічні прояви.
13. Морфологічна характеристика, наслідки запальних захворювань, передракових процесів шийки матки.
14. Морфологічні прояви запальних захворювань ендометрія та міометрія.
15. Морфологічні прояви передракових процесів та пухлин ендометрія та міометрія.
16. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки запальних захворювань молочних залоз.
17. Морфологічна характеристика фіброзно-кістозних змін молочних залоз.
18. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки доброякісної нодулярної гіперплазії передміхурової залози.
19. Морфологічна характеристика запальних захворювань яєчок.
20. Сучасна клініко-морфологічна класифікація хвороб нирок.
21. Післяінфекційний гломерулонефрит: морфологічна характеристика, наслідки.
22. Швидкопрогресуючий: морфологічна характеристика, наслідки.
23. Хронічний гломерулонефрит: морфологічна характеристика, наслідки.
24. Класифікація, морфологічні прояви ідіопатичного нефротичного синдрому.
25. Морфологічні прояви мембранозної нефропатії.
26. Морфологічні прояви фокального сегментарного склероза.
27. Морфологічна характеристика, прогноз некротичного нефрозу.
28. Морфологічна характеристика, прогноз тубулоінтерстиційного нефриту.
29. Морфологічна характеристика, прогноз гострого та хронічного пієлонефриту.
30. Морфогенез та морфологічна характеристика нефролітазу, наслідки .
31. Хронічна ниркова недостатність. Нефросклероз. Патологічна анатомія.
32. Морфологічні зміни кісток при гіперпаратиреоїдній дистрофії.
33. Морфологічна характеристика, ускладнення хвороби Педжета.
34. Морфологічна характеристика, ускладнення фіброзної дисплазії.
35. Морфологічна характеристика, ускладнення остеомієліту.

36. Морфологічна характеристика, причини смерті при м'язовій дистрофії Дюшена.
37. Морфологічна характеристика, причини смерті при міотонії.

Змістовий модуль 8.

Патоморфологія інфекційних захворювань.

1. Загальна характеристика інфекційного процесу: входні ворота інфекції, первинний інфекційний комплекс, поширення і дисемінація, шляхи передачі збудників інфекційних хвороб.
2. Варіанти місцевих і загальних реакцій при інфекціях.
3. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при бактеріальній дизентерії.
4. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при черевному тифі.
5. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при сальмонельозі.
6. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при йерсиніозі.
7. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при респіраторних вірусних інфекціях.
8. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при висипному тифі.
9. Морфологічна характеристика, ускладнення інфекційних захворювань мозку (вірусний, кліщовий енцефаліт).
10. Морфологічна характеристика, ускладнення прионових уражень ЦНС.
11. Морфологічна характеристика, ускладнення, причини смерті при СНІДі.
12. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при корі.
13. Морфологічна характеристика, наслідки, причини смерті при інфекційному мононуклеозі.
14. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при епідемічному паротиті.
15. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при дифтерії.
16. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при скарлатині.
17. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при коклюші.
18. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при поліомієліті.
19. Тканинні реакції при туберкульозі.
20. Патологічна анатомія первинного туберкульозного комплексу.
21. Морфологія прогресування первинного туберкульозу.
22. Патологічна анатомія хронічного перебігу первинного туберкульозу.
23. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при гематогенному туберкульозі з переважним ураженням легенів.

24. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при гематогенному туберкульозі з переважним ураженням внутрішніх органів та кісткової системи.
25. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при вторинному туберкульозі.
26. Сучасний патоморфоз туберкульозу.
27. Клініко-анатомічні форми сепсису: септицемія, септикопіємія, септичний (інфекційний) ендокардит.
28. Чума: клініко-морфологічні форми, ускладнення, причини смерті.
29. Туляремія: клініко-морфологічні форми, причини смерті.
30. Сибірка: клініко-морфологічні форми, причини смерті.
31. Холера: клініко-морфологічні форми, ускладнення, причини смерті.
32. Патоморфологія уродженого сифілісу.
33. Патоморфологія набутого сифілісу.
34. Морфологічна характеристика, ускладнення, наслідки, причини смерті при малярії.
35. Морфологічна характеристика балантідіаза.
36. Морфологічна характеристика амебіаза.
37. Морфологічна характеристика трихінельоза.
38. Морфологічна характеристика ехінококоза.
39. Морфологічна характеристика цистицеркоза.
40. Морфологічна характеристика опісторхоза.
41. Морфологічна характеристика шистосомоза.
42. Патологічна анатомія дерматомікозів.
43. Патологічна анатомія актиномікоза.
44. Патологічна анатомія кандидоза.
45. Патологічна анатомія аспергільоза.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Змістовий модуль 1: Введення. Морфологія ушкодження і загибель клітин та тканин.

- Тракувати та описувати зміни по електронограмах “Патологія мітозу”, “Патологія цитоскелету”, “Патологія клітинних сполучень”, “Гіперплазія мітохондрій”, “Гіперплазія гранулярної ендоплазматичної сітки клітини”, “Ядерні включення”.
- Тракувати мікроскопічні зміни при білкових, жирових та вуглеводних накопиченнях. Описувати та замальовувати мікропрепарати “Гіалінові краплі в епітелії проксимальних каналців нирки”, “Плоскоклітинний зроговілий рак шкіри”, “Стеатоз печінки”, “Жирова дистрофія міокарда”, “Глікоген в нирці”, “Гіаліноз артеріол селезінки”, “Артеріолосклеротичний нефросклероз”, “Ожиріння серця”.
- Описувати та тракувати макроскопічні зміни шкіри при генералізованому іхтіозі, печінки при її стеатозі та описувати макропрепарат “Гусина печінка”, “Тигрове серце”, “Велика біла нирка”, “Селезінка при хворобі Гоше”.
- Описувати та тракувати гемосидероз по макропрепаратам “Бура індурація легень”, “Гемосидероз селезінки”, “Гемосидероз печінки”; тракувати зміни шкіри при меланомі, невусі та хворобі Адисона, описувати макропрепарати “Меланобластома шкіри”, “Метастаз меланобластоми у печінку”; тракувати макроскопічні зміни в серці при порушеннях обміну ліпофусцина, описувати макропрепарат “Бура атрофія міокарда”.
- Тракувати мікроскопічні зміни при гемосидерозі, описувати та замальовувати мікропрепарат “Бура індурація легень”; мікроскопічні зміни при меланомі, описувати та замальовувати мікропрепарати “Меланобластома шкіри”, “Меланобластома ока”.
- Тракувати макроскопічні зміни в органах при обвапненні, описувати макропрепарати “Метастатичне обвапнення передсердя”, “Метастатичне обвапнення легень”, “Обвапнена фіброміома матки”, “Літопедіон”; тракувати зміни при каменеутворенні, описувати макропрепарати “Камні жовчного міхура”, “Камні нирки”, “Камні сечового міхура”, “Сіалоліт”.
- Тракувати мікроскопічні зміни в епітелії каналців нирки та в стінках судин при метастатичному обвапненні, описувати та замальовувати мікропрепарат “Метастатичне обвапнення нирки при паратиреоїдній дистрофії”; описувати та замальовувати макропрепарат “Обвапнена фіброміома матки”.
- Тракувати зміни в клітині при апоптозі на електронограмі. Описувати електронограму “Апоптозне тільце” (тільце Каунсільмена при гепатиті).
- Описувати та тракувати макроскопічні зміни при різноманітних клініко-морфологічних формах некрозу, описувати макропрепарати “Нома щоти дитини при кору”, “Інфаркт міокарда”, “Інфаркт селезінки”, “Інфаркт нирки”, “Волога гангрена стопи”, “Суша гангрена нижньої кінцівки”, “Пролежні”.
- Тракувати некротичні зміни епітелію ниркових каналців по мікроскопічній картині. Описувати та замальовувати мікропрепарати “Некроз епітелію проксимальних каналців нирки”, “Казеозний некроз при туберкульозному лімфадениті”.

Змістовий модуль 2. Порушення крово- та лімфообігу. Запалення.

1. Тракувати та описувати другу стадію утворення тромба по електронограмі “Друга стадія утворення тромба”.
2. Описувати та тракувати макроскопічні зміни при хронічному венозному повнокрів’ї, описувати макропрепарати “Мускатна печінка”, “Бура індурація легень”, “Цианотична індурація селезінки”, “Цианотична індурація нирок”; описувати та тракувати макроскопічні зміни при геморагічній ерозії шлунка, хронічній язві шлунка с арозією судини та кровотечею, крапчастих крововиливах у головний мозок, гемарагічному пахіменінгіті, кефалогематомі, внутрішньомозковій гематомі; описувати та тракувати макроскопічні зміни при тромбозі, описувати макропрепарати “Пристіночний змішаний тромб в аорті при атеросклерозі”, “ТЕЛА”, “Обтуруючий красний тромб в області біфуркації аорти (с-м Леріша)”, “Тромбоз варикозно розширених вен нижніх кінцівок”, “Хронічна аневрізма серця с пристіночним тромбом”, “Геморагічний інфаркт легень”, “Ішемічний інфаркт з геморагічним вінчиком міокарда”, “Ішемічний інфаркт селезінки”, “Постінфарктна кіста мозку”.
3. Тракувати мікроскопічні зміни при хронічному венозному повнокрів’ї, описувати та замальовувати мікропрепарат “Мускатна печінка”, “Бура індурація легень”, “Стаз в капілярах головного мозку”, “Крапчасті крововиливи в головному мозку”, “Тромби глибоких вен нижніх кінцівок”, “Організуючийся тромб с явищами реканалізації та реваскуляризації”, “Геморагічний інфаркт легень”.
4. Тракувати та описувати механізм утворення ексудата по електронограмам “Піноцитоз в ендотелії судини при запаленні”, “Еміграція нейтрофіла через стінку судини при запаленні”.
5. Описувати та тракувати макроскопічні зміни в органах при запаленні по макропрепаратам “Крупозна пневмонія (стадія сірої гепатизації)”, “Фібринозно-гнійний перикардит”, “Дифузний гнійний лептоменінгіт”, “Геморагічний лептоменінгіт”, “Абсцеси в головному мозку”, “Дифтеритичний коліт”, “Флегмона кісті”, “Абсцес легені”, “Гнійний остеомієліт”, “Катаральний гастрит”; описувати та тракувати макроскопічні зміни в органах при продуктивному запаленні, описувати макропрепарати “Кардіосклероз”, “Мікронодулярний (портальний) цироз печінки”, “Кондилома”, “Поліп тонкої кишки”, “Міліарний туберкульоз легень”, “Ехінококоз печінки”, “Ехінококоз селезінки”.
6. Тракувати мікроскопічні зміни при різних видах ексудативного запалення, описувати та замальовувати мікропрепарати “Крупозна пневмонія (стадія сірої гепатизації)”, “Дифузний гнійний лептоменінгіт”, “Фібринозно-гнійний перикардит”, при продуктивному специфічному та неспецифічному запаленні по мікропрепаратам “Кардіосклероз”, “Мікронодулярний цироз печінки”, “Міліарний туберкульоз легень”.

Змістовий модуль 3: Імунопатологічні процеси. Регенерація, процеси адаптації та компенсації.

Описувати та тракувати макроскопічні зміни в органах по макропрепаратам “Тимомегалія”, “Персистуюча вилочкова залоза”, “Тиреоїдит Хашимото”,

“Вовчаковий нефрит”, “Ревматичний ендокардит”, “Хронічний гастрит”; описувати та трактувати макроскопічні зміни при реакції гіперчутливості II типу по макропрепарату “Велика строкаста нирка”; описувати та трактувати макроскопічні зміни органів при амілоїдозі по макропрепаратам “Амілоїдоз селезінки (сагова та сальна селезінка)”, “Амілоїдоз печінки”, “Амілоїдоз нирок”, “Амілоїдоз легень”.

Трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни по мікропрепарату “Хронічний декомпенсований тонзиліт”; трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни при реакції гіперчутливості I типу по мікропрепарату “Біоптат бронха при бронхіальній астмі”, III типу по мікропрепарату “Вовчаковий нефрит”, IV типу по мікропрепарату “Вірусний активний гепатит”; описувати, трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни органів при амілоїдозі по макропрепаратам “Амілоїдоз селезінки (сагова та сальна селезінка)”, “Амілоїдоз печінки”, “Амілоїдоз нирок”, “Амілоїдоз легень”.

Описувати, трактувати зміни в кардіоміоцитах при гіпертрофії по електронограмі “Гіпертрофія міокарда”.

Описувати та трактувати макроскопічні зміни органів по макропрепаратам “Концентрична гіпертрофія серця”, “Ексцентрична гіпертрофія міокарда”, “Післяінфарктний кардіосклероз”, “Стареча атрофія селезінки”, “Гідронефроз”, “Акромегалія”, “Спленомегалія”, “Емфізема легень”, “Елефантіаз нижньої кінцівки”, “Гідроцефалія”, “Бура атрофія міокарда”.

Описувати, трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни органів по мікропрепаратам “Гіпертрофія міокарда”, “Залозисто-кистозна гіперплазія ендометрія”, “Грануляційна тканина”, “Крупноосередковий кардіосклероз”, “Емфізема легень”.

Змістовий модуль 4. Пухлини.

1. Трактувати ультраструктурні зміни пухлинної клітини по електронограмі “Ультраструктурний атипізм пухлинної клітини”.
2. Описувати та характеризувати доброякісні пухлини з гладком’язової тканини “Лейоміома матки”, з фіброзної тканини “Фіброма шкіри”, “Фіброма матки”, жирової тканини “Ліпома”, кровоносних судин “Кавернозна гемангіома печінки”, лімфатичних судин “Лімфангіома”; описувати та характеризувати злоякісну пухлину з кісткової тканини “Саркома стегна”, “Саркома стопи”, з фіброзної тканини “Фібросаркома верхньої кінцівки”.
3. Описувати, трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни в доброякісній пухлині з гладком’язової тканини “Лейоміома матки”, з кровоносних судин “Кавернозна гемангіома печінки”; в злоякісній пухлині з сполучної тканини “Недиференційована фібросаркома”.
4. Описувати та характеризувати злоякісну пухлину з меланінутворюючої тканини по макропрепарату “Меланома шкіри”, лімфовузол по макропрепарату “Метастаз меланобластоми в лімфатичний вузол”, печінку по макропрепарату “Метастаз меланобластоми в печінку”; описувати та характеризувати доброякісні та злоякісні пухлини центральної та периферичної нервової системи по макропрепаратам

- “Менінгеома”, “Епендіома”, “Хоріоїдпапілома”, “Астроцитома”, “Гліобластома”, “Нейрофіброма”, “Нейрофіброматоз”.
5. Описувати, трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни в злоякісних пухлинах з меланінутворюючої тканини “Меланома шкіри”, “Меланома ока”; описувати, трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни в доброякісних та злоякісних пухлинах центральної та периферичної нервової системи по мікропрепарату “Менінгеома”, “Гліобластома”, “Нейрофіброма”.
 6. Описувати та характеризувати доброякісні та злоякісні пухлини з епітелію по макропрепаратам “Папілома шкіри”, Папілома сечового міхура”, “Поліпи шлунка”, “Поліп тонкої кишки”, “Цистаденома яєчника”, “Фібroadенома молочної залози”, “Рак шлунка”, “Рак молочної залози”, “Рак тіла матки”, “Цисткарцинома яєчника”.
 7. Описувати, трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни в доброякісних та злоякісних пухлинах з епітелію по мікропрепаратам “Папілома шкіри”, “Аденокарцинома шлунка”, “Плоскоклітинний рак шийки матки”.
 8. Описувати та характеризувати дизонтогенетичну пухлину по макропрепарату “Зріла тератобластома”.

Змістовий модуль 5. Хвороби системи крові та серцево-судинної системи.

Описувати та трактувати зміни кісткового мозку по макропрепарату “Кістковий мозок при анемії”; описувати та трактувати зміни в нирках по макропрепарату “Позакістковомозкове кровоутворення в нирках при хронічній анемії”; при гемолітичній анемії по макропрепарату “Загальний гемосидероз”.

1. Описувати, трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни в печінці при хронічній анемії по мікропрепарату “Жирова дистрофія печінки”.
2. Описувати бластну клітину при лейкозі по електронограмі “Бластна клітина при лейкозі”.
3. Описувати та трактувати зміни у головному мозку при гострому лейкозі по макропрепарату “Петехіальні крововиливи в головний мозок”; описувати та трактувати зміни в небних мигдаликах по макропрепарату “Некротична ангіна при гострому лейкозі”; зміни лімфатичних вузлів по макропрепарату “Лімфовузли при лімфолейкозі”; зміни селезінки по макропрепарату “Спленомегалія при мієлоїдному лейкозі”; зміни лімфатичних вузлів та селезінки по макропрепаратам “Лімфогранулематоз”, “Порфирна селезінка”.
4. Описувати, трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни в печінці по мікропрепарату “Хронічний мієлоїдний лейкоз”, “Гострий лімфолейкоз”; описувати, трактувати та замальовувати мікроскопічні зміни в лімфатичних вузлах по мікропрепарату “Лімфогранулематоз”.
5. Описувати та трактувати зміни ендотелія по електронограмі “Доліпідна стадія атеросклерозу”.
6. Описувати та трактувати зміни при атеросклерозі по макропрепаратам “Атеросклероз аорти”, “Атеросклероз аорти с аневризмою брюшного відділу”,

- “Атерокальциноз дуги аорти”, “Атеросклероз судин головного мозку”, “Стенозуючий атеросклероз коронарної артерії серця з тромбозом її та інфарктом”, “Атеросклероз ниркових артерій”, “Синдром Леріша”, “Гангрена стопи при атеросклерозі судин нижніх кінцівок”; описувати та трактувати зміни в серці по макропрепаратах “Гіпертрофія міокарда”, “Трансмуральний інфаркт міокарда”, “Крупноосередковий кардіосклероз”, “Дрібноосередковий кардіосклероз”, “Хронічна аневризма серця”, “Атеросклеротичний нефросклероз”.
7. Описувати, трактувати та замальовувати зміни в органах по мікропрепаратах “Ліпоїдоз аорти”, “Стенозуючий атеросклероз коронарної артерії”, “Некротична стадія інфаркту міокарда”, “Великоосередковий кардіосклероз”.
 8. Описувати та трактувати зміни кардіоміоцитів по електронограмі “Гіпертрофія міокарда”; зміни стінки артеріоли по електронограмі “Спазм артеріоли”.
 9. Описувати та трактувати зміни по макропрепаратах “Крововилив в головний мозок”, “Ішемічний інфаркт головного мозку”, “Постінфарктна кіста головного мозку”, “Концентрична гіпертрофія серця”, “Ексцентрична гіпертрофія серця”, “Первинно-зморщена нирка”.
 10. Описувати, трактувати та замальовувати зміни по мікропрепаратах “Артеріосклеротичний нефросклероз”, “Гіпертрофія міокарда”, “Геморагічний інфаркт головного мозку”.
 11. Описувати та трактувати фібриноідні зміни ендокарда при ревматизмі по електронограмі.
 12. Описувати та трактувати зміни по макропрепаратах “Гострий бородавчастий ендокардит”, “Зворотньо-бородавчастий ендокардит”, “Фібропластичний ендокардит”, “Стеноз мітрального клапана”, “Фібринозний перикардит”, “Первинно-зморщена нирка при вовчаковому гломерулонефриті”.
 13. Описувати, трактувати та замальовувати зміни в органах по мікропрепаратах “Гострий бородавчастий ендокардит”, “Вовчаковий нефрит”, “Периартеріальний склероз в селезінці при червоному вовчаку”, “Автоімунний паротит при хворобі Шегрена”.

***Змістовий модуль 6. Хвороби нервової системи. Хвороби органів дихання.
Хвороби органів травлення.***

1. Описувати та трактувати зміни по макропрепаратах “Крововилив в головний мозок”, “Ішемічний інфаркт головного мозку”, “Постінфарктна кіста головного мозку”, “Спинний мозок при розсіяному склерозі”, “Спинний мозок при боковому аміотрофічному склерозі”, “Головний мозок при постреанімаційній енцефалопатії”.
2. Описувати, трактувати та замальовувати зміни в головному та спинному мозку в мікропрепаратах “Ішемічний інсульт головного мозку”, “Геморагічний інсульт головного мозку”, “Кора головного мозку при хворобі Альцгеймера”, “Передні рога спинного мозку при боковому аміотрофічному склерозі”, “Перивенозна демієлінізація при розсіяному склерозі”, “Селективний некроз нейронів (ішемічна енцефалопатія)”.

3. Описувати та трактувати інтракапілярний склероз при емфіземі легень по електронограмі.
4. Описувати та трактувати зміни по макропрепаратам “Крупозна пневмонія в стадії сірої гепатизації”, “Бронхопневмонія”, “Хронічний бронхіт з бронхоектазами та пневмосклерозом”, “Легеневе серце”, “Абсцес легені”, “Ідіопатичний фіброзуючий альвеоліт”, “Емфізема легень”, “Амілоїдоз нирок”; “Центральний рак легень”, “Периферійний рак легень”.
5. Описувати, трактувати та замальовувати зміни в легенях по мікропрепаратах “Карніфікація легень”, “Вогнищева пневмонія”, “Бронхоектази та пневмосклероз”, “Хронічна обструктивна емфізема легень”.
6. Описувати та трактувати зміни по макропрепаратах “Хронічний атрофічний гастрит”, “Хронічна язва шлунка”, “Хронічна язва шлунка, пенетруюча у підшлункову залозу”, “Хронічна язва шлунка з арозією судини”, “Флегмонозний апендицит”, “Поліпоз шлунка”, “Екзофітний рак шлунка”, “Дифузний рак шлунка”, “Метастаз рака шлунка в печінку”, “Метастази рака шлунка в яєчники (Крукенберговський рак яєчників)”, “Поліпоз товстої кишки”, “Рак сигмоподібної кишки”.
7. Описувати, трактувати та замальовувати зміни в органах по мікропрепаратах “Хронічна язва шлунка в стадії загострення”, “Геморагічна ерозія шлунка”, “Гострий флегмонозний апендицит” “Хронічний атрофічний гастрит з кишковою метаплазією”, “Хелікобактерії при В-гастриті”.
8. Описувати та трактувати зміни по електронограмі “Гідропічна дистрофія гепатоцита при вірусному гепатиті”.
9. Описувати та трактувати зміни по макропрепаратах “Токсична дистрофія печінки”, “Дрібновузловий цироз печінки”, “Мускатний цироз печінки”, “Біліарний цироз печінки”, “Варикозне розширення вен стравоходу”, “Хронічний калькульозний холецистит”, “Геморагічний панкреонекроз”, “Стеатоз печінки”, “Крупновузловий цироз печінки”, “Печінка при механічній жовтяниці”, “Мульцентричний рак печінки на тлі цирозу”, “Метастази рака в печінці”, “Рак головки підшлункової залози”.
10. Описувати, трактувати та замальовувати зміни в печінці та підшлунковій залозі по мікропрепаратах “Біліарний цироз печінки”, “Токсична дистрофія печінки”, “Гострий вірусний гепатит (біоптат печінки)”, “Хронічний вірусний гепатит з мінімальною активністю (біоптат печінки)”, “Хронічний вірусний гепатит з високою активністю (біоптат печінки)”, “Алкогольний монолобулярний цироз печінки”, “Геморагічний панкреонекроз”, “Хронічний панкреатит”.

Змістовий модуль 7. Хвороби ендокринної системи. Хвороби сечо-статевої системи. Хвороби кістково-м'язової системи.

- Описувати та трактувати зміни в органах ендокринної системи по макропрепаратах “Атрофія підшлункової залози при цукровому діабеті”, “Тангрена стопи при цукровому діабеті”, “Скелет при акромегалії”, “Колоїдний зоб”, “Аденома надниркових залоз”, “Кортикостерома”, “Кістка при паратиреоїдній дистрофії”, “Папілярний рак щитоподібної залози”, “Автоімунний тиреоїдит Хашимото”.

- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в органах по мікропрепаратам “Макрофолікулярний колоїдний зоб”, “Інтракапілярний діабетичний гломерулосклероз”, “Атрофія підшлункової залози при цукровому діабеті”, “Автоімунний тіреоїдит Хашимото”.
- Описувати та трактувати зміни в електронограмі “Мембранозна нефропатія”.
- Описувати та трактувати зміни в нирках по макропрепаратам “Післяінфекційний гломерулонефрит”, “Швидкопрогресуючий гломерулонефрит”, “Хронічний гломерулонефрит”, “Хронічний пілонефрит”, “Амілоїдоз нирок”, “Вторинно-зморщена нирка”, “Гідронефроз”, “Сечо-кам’яна хвороба”, “Полікістоз нирок”.
- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в нирках по мікропрепаратам “Мезангіокапілярний гломерулонефрит”, “Швидкопрогресуючий екстракапілярний гломерулонефрит”, “Амілоїдоз нирок”, “Мембранозна нефропатія”, “Вторинно-зморщена нирка внаслідок хронічного гломерулонефрита”, “Некротичний нефроз”, “Атрофія нирки при гідронефрозі”.
- Описувати та трактувати зміни в жіночих статевих органах та молочній залозі по макропрепаратам “Псевдоерозія шийки матки (ендоцервікоз)”, “Рак молочної залози”, “Множинна фіброміома матки”, “Рак тіла матки”, “Рак шийки матки”; описувати та трактувати зміни в чоловічих статевих органах по макропрепаратам “Нодулярна гіперплазія простати та гіпертрофія стінки сечового міхура”, “Рак передміхурової залози”, “Семінома яєчка”.
- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в органах та тканинах по мікропрепаратам “Залозисто-кістозна гіперплазія ендометрію”, “Ендоцервікоз”; описувати, трактувати та замальовувати зміни в чоловічих статевих органах по мікропрепаратам “Хронічний простатит”, “Нодулярна гіперплазія передміхурової залози”, “Аденокарцинома передміхурової залози”.

Змістовий модуль 8.Патоморфологія інфекційних захворювань.

- Описувати та трактувати зміни по макропрепаратам “Фібринозний коліт при дизентерії”, “Мозковоподібний набряк групових фолікулів тонкої кишки при черевному тифі”, “Язви тонкої кишки при черевному тифі”, “Гіперплазія селезінки при черевному тифі”, “Хронічний поліпозно-виразковий коліт”, “Фолікулярно-виразковий тифліт при дизентерії”.
- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в різноманітних відділах кишечника та інших органах по мікропрепаратам “Мозковоподібний набряк групових фолікулів тонкої кишки при черевному тифі”, “Гіперплазія мезентеріального лімфатичного вузла при черевному тифі”, “Фібринозний коліт при дизентерії”, “Дифтеритично-виразковий коліт при дизентерії”, “Апендицит при ієрсиніозі”.
- Описувати та трактувати зміни в органах по макропрепаратам “Геморагічний ліринготрахеобронхіт при грипі”, “Геморагічна пневмонія при грипі”, “Селезінка при висипному тифі”, “Пневмоцистна пневмонія хворого на СНІД”.

- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в органах по мікропрепаратам “Серозно-десквамативна пневмонія”, “Вірусно-бактеріальна пневмонія”, “Висипнотифозний енцефаліт”, “Висипнотифозна екзантема”.
- Описувати та трактувати зміни в органах по макропрепаратам “Ларинготрахеобронхит при кору”, “Бронхопневмонія при кору”, “Нома щоки при кору”, “Дифтерія зева”, “Крупозний ларинготрахеобронхіт”, “Серце при дифтерії”, “Некротична ангіна при скарлатині”, “Гнійний лептоменінгіт”, “Геморагічний некротичний висип на шкірі при менингококцемії”, “Крововилив у надниркову залозу (Синдром Уотерхауса-Фрідеріксена)”, “Гострий гломерулонефрит”.
- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в органах по мікропрепаратам “Дифтерія гортані”, “Перибронхіальна гігантоклітинна пневмонія при кору”, “Паренхиматозний міокардит”, “Гнійний лептоменінгіт”, “Некротична ангіна при скарлатині”, “Інтракапілярний проліферативний гломерулонефрит після перенесеної скарлатини”.
- Описувати та трактувати зміни в органах по макропрепаратам “Первинний туберкульозний комплекс (легеневий та кишковий)”, “Загострений легеневий афект (осередок Гона)”, “Міліарний туберкульоз легень”, “Міліарний туберкульоз нирки”, “Міліарний туберкульоз селезінки”, “Туберкульозний казеозний лімфаденіт”, “Гостра каверна легень”, “Туберкульозна казеозна пневмонія”, “Фіброзно-кавернозний туберкульоз легень”, “Циротичний туберкульоз легень”, “Туберкулома”, “Туберкульозний лептоменінгіт”, “Туберкульозний спондиліт”.
- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в органах по мікропрепаратам “Загострений легеневий афект (осередок Гона)”, “Міліарний туберкульоз легень”, “Туберкульозний казеозний лімфаденіт”, “Стінка каверни при фіброзно-кавернозному туберкульозі легень”, “Туберкульозна казеозна пневмонія”.
- Описувати та трактувати зміни в органах при вісцеральному та уродженному сифілісі по макропрепаратам “Сифілітичний мезаортит”, “Солітарні гуми печінки”, “Дольчаста печінка при сифілісі”, “Плацента та мацерований плід при ранньому уродженому сифілісі”.
- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в органах по мікропрепаратам “Сифілітичний мезаортит”.
- Описувати та трактувати зміни в органах по макропрепаратам “Септичний ендометрит”, “Емболічний гнійний нефрит”, “Поліпозно-виразковий ендокардит”, “Гнійний лептоменінгіт”, “Метастатичні абсцеси мозку”, “Метастатичні абсцеси легень”, “Септична селезінка”, “Виразкові ураження шкіри при хроніосепсисі”, “Шокова нирка”.
- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в органах по мікропрепаратам “Емболічний гнійний нефрит”, “Поліпозно-виразковий ендокардит”, “Септичний ендометрит”, “Інтерстиційний продуктивний міокардит”, “Шокова нирка”, “Гнійний лептоменінгіт”, “Некротичний нефроз”.

- Описувати та трактувати зміни в органах по макропрепаратам “Геморагічний лептоменінгіт”, “Карбункул шкіри при сибірці”.
- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в мікропрепараті “Ентерит при холері”.
- Описувати та трактувати зміни в органах по макропрепаратам “Однокамерний ехінокок печінки”, “Багатокамерний ехінокок печінки”, “Головний мозок при цистицеркозі”, “Селезінка при малярії”.
- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в мікропрепараті “Стінка камери та елементи ехінокока”.
- Описувати та трактувати зміни в органах по макропрепаратам “Актиномікоз легень”, “Кандидоз кишечника”.
- Описувати, трактувати та замальовувати зміни в мікропрепаратах “Актиномікоз легень”, “Актиномікоз ендометрію”, “Кандидоз легень”, “Кандидоз кишечника”.

16. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно конкретним цілям теми. Форми проведення поточного модульного контролю включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

1. Перевірка теоретичних знань:
 - експрес-опитування з використанням інтерактивних технологій
 - тестовий контроль (вхідного та вихідного рівня знань)
 - індивідуальне опитування
 - рішення типових ситуаційних задач.
2. Контроль за практичними діями та їх результатами.
3. Вирішення тестів IFOMна кожному практичному занятті

ПІДСУМКОВИЙ МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумковий модульний контроль здійснюється по завершенню вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля. До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою аудиторні навчальні заняття¹ і під час вивчення модуля набрали кількість балів, не меншу ніж мінімальна (51 бал).

Форми проведення підсумкового модульного контролю включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

1. Перевірка теоретичних знань:
 - індивідуальне опитування (за білетами, в письмовій або усній формі)

- тестовий контроль (з використанням тестових завдань різних форматів)
 - рішення типових ситуаційних задач
2. Контроль практичних дій та їх результатів.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80. Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше ніж 50 балів.

17. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Порядок, методика та критерії оцінювання поточної навчальної діяльності, методика та критерії оцінювання під час проведення підсумкового модульного контролю, оцінювання з дисципліни в цілому).

Розподіл балів, які присвоюються студентам (з примітками: - про максимальну і мінімальну кількість балів за вивчення модуля, - про конвертацію балів у традиційні оцінки "5", "4", "3", "2" при засвоєнні теми модуля; - про мінімальну кількість балів для допуску до підсумкового модульного контролю (ПМК); - про мінімальну кількість балів за складання модульного контролю).

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 2 45/ 1,5 (2 к.)	8	10	12	9,5	7	0	-	70
52/1,75 (3 к.)	8	10	12	9,5	7	0	-	70

Вага кожної теми в межах одного модуля є однаковою.

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки.

Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці "5", на кількість тем у модулі з додаванням балів за індивідуальну самостійну роботу і дорівнює 120 балам.

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці “3”, на кількість тем у модулі, але не менше 70 балів.

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, перевіряється під час підсумкового модульного контролю.

Розподіл балів, які присвоюються студентам:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля І, вираховується шляхом множення кількості балів (12), що відповідають оцінці “5”, на кількість занять (10) і становить **120 балів**. Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля ІІ, *є критерієм допуску до модульного підсумкового контролю*, вираховується шляхом множення кількості балів (7), що відповідають оцінці “3”, на кількість тем у модулі (10) і становить **70 балів**.

Модульний підсумковий контроль здійснюється по завершенню вивчення модуля. До підсумкового контролю допускаються студенти, які відвідали усі аудиторні навчальні заняття з дисципліни, передбачені навчальною програмою, та при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Студенту, який не виконав всі види робіт, передбачені навчальною програмою, з поважної причини, вносяться корективи до індивідуального навчального плану і дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Максимальна кількість балів модульного підсумкового контролю дорівнює **80**, який вважається зарахованим у випадку, якщо студент набрав не менше **50 балів**.

Оцінка з дисципліни “Патологічна фізіологія” виставляється лише студентам, яким зарахований модуль з дисципліни. Визначається загальною кількістю балів, які набрав студент на всіх практичних заняттях.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 180 до 200 балів	«5»
Від 150 до 179 балів	«4»
Від 149 до мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«3»
Нижче мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

Оцінка з дисципліни FX, F (“2”) виставляється студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка FX виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але не склали модульний підсумковий контроль.

Повторне перескладання підсумкового модульного контролю здійснюється: під час зимових канікул та впродовж 2-ох (додаткових) тижнів після закінчення весняного семестру на 1 курсі за затвердженим графіком. Повторне перескладання підсумкового модульного контролю дозволяється не більше 2-х разів.

Оцінка F виставляється студентам, які не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допущені до модульного підсумкового контролю. Студенти, які одержали оцінку F по завершенню вивчення дисципліни, повинні пройти повторне навчання за індивідуальним навчальним планом.

Студенти, які навчаються на одному факультеті, курсі, за однією спеціальністю, на основі кількості балів, набраних з дисципліни, ранжуються за шкалою ECTS таким чином:

Оцінка ECTS	Статистичний показник
«A»	Найкращі 10 % студентів
«B»	Наступні 25 % студентів
«C»	Наступні 30 % студентів
«D»	Наступні 25 % студентів
«E»	Останні 10 % студентів

Ранжування з присвоєнням оцінок «A», «B», «C», «D», «E» проводиться **фаховим коледжем** для студентів відповідного курсу, які навчаються за однією спеціальністю і успішно завершили вивчення дисципліни.

Студенти, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку студентів, що ранжуються, навіть після перескладання модуля. Такі студенти після перескладання автоматично отримують бал «E».

Оцінки з дисципліни «FX», «F» («2») виставляються студентам, яким не зараховано хоча б один модуль з дисципліни після завершення її вивчення.

Оцінка «FX» виставляється студентам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий модульний контроль. Ця категорія студентів має право на перескладання підсумкового модульного контролю за затвердженим графіком (але не пізніше початку наступного семестру). Повторне складання підсумкового модульного контролю дозволяється не більше двох разів.

Оцінка «F» виставляється студентам, які відвідали усі аудиторні заняття з модуля, але не набрали мінімальної кількості балів за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового модульного контролю. Ця категорія студентів має право на повторне вивчення модуля.

За дозволом ректора студент може підвищити оцінку з дисципліни шляхом перескладання підсумкового модульного контролю (не більше трьох разів за весь період навчання).

Оцінка ECTS у традиційну чотирибальну шкалу НЕ конвертується, оскільки шкала ECTS та чотирибальна шкала є незалежними.

18. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний.
- Репродуктивний метод (репродукція - відтворення)
- Метод проблемного викладу
- Частково-пошуковий, або евристичний, метод
- Дослідницький метод
- Практичні методи
- Наочні методи
- Дискусійні методи
- Ділова гра
- Метод моделювання

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1 Базова література

- 1) Патоморфологія: нац. підруч. / В.Д.Марковський, В.О.Туманський І.В. Сорокіна та ін., за ред. В.Д.Марковського, В.О.Туманського. — К.: ВСВ «Медицина», 2015— 936с., кольор. вид. ISBN 978-617-505-450-5
- 2) Кумар В. Основи патології за Роббінсом : пер 10-го англ. вид. : у 2 т. / Віней Кумар, абдул К. Аббас, Джон К. Астер ; наук. ред. пер. проф.: І. Сорокіна, С. Гичка, І. Давиденко. — К. : ВСВ “Медицина”, 2019. — XII, 420с.

19.1 Допоміжна література

1. Посібник для практичних занять з патоморфології / За ред. А.Ф.Яковцової, В.В.Гаргіна, Н.І.Горголь, О.А.Омельченко. — Харків: ХДМУ, 2008. — 348с.
2. Благодаров В.М., Гавриш О.С., Богомолець К.О., Вербицький В.В., Рудницька О.Г., Конончук М.А., Грідіна Т.М. Патологічна анатомія: керівництво до практичних занять. — К.: НМУ, 2003. — 363 с.
3. Благодаров В.М., Богомолець К.О. КРОК-1. Тестові питання з патологічної анатомії.- Київ: Фітосоціоцентр, 2002. — 164 с.
4. PRETEST. Загальна патологічна анатомія. Навчальний посібник / За ред. В.М.Благодарова, Богомолець К.О. — Київ: НМУ, 2004. — 152 с.
5. Возіанов О.Ф., Зербіно Д.Д. Хвороби нирок. Атлас макропатології та мікропатології. — Львів: Видавничий дім: «Наутітус». — 2003. — 214с.
6. Давиденко І.С., Тюленева О.А., Курченко І.Ф. Діагностика патологічних процесів на практичних заняттях з патоморфології. Навчальний посібник. — Чернівці: БДМУ. — 2011. — 124 с.
7. Сокол А.М., Богачик Н.А., Москалюк В.Д., Венгловська Я.В., Трефаненко А.Г., Давиденко О.М., Давиденко І.С., Хилько І.М., Мироник О.В., Рандюк Ю.О., Саєнко

- Т.Є. Інфекції дихальних шляхів. Навчальний посібник. – Чернівці: БДМУ. – 2007. – 192 с.
8. Rubin's Pathology : Clinicopathologic Foundations of Medicine, 5th Edition. - Lippincott Williams & Wilkins, 2008. – 1844 p
 9. Robbins and Cotran Pathologic Basis of Disease. – Elsevier Inc. - 8-th ed. – 2012. 1504 p.
 10. Robbins Basic Pathology. 10-th ed. – 2018. 910 p.
 11. Robbins Review of Pathology – USMLE-style questions.- Saunders Company. – 2000. – 320 p.
 12. Cells, Tissues, and Disease: Principles of General Patholog , 2nd Edition. – 2004. - Oxford University Press.- 896p.
 13. USMLE' Step 1. Pathology Notes. - Kaplan, Inc., 2002 .- 308 p.
 14. Scheider A., Szanto Ph. Pathology Tests. – Lippincott, 2002. – 488 p.
 15. Color Atlas of Pathology. - Stuttgart · New York, 2004. – 479 p.
 16. Essentials of Autopsy Practice. Current Methods and Modern Trends. - Springer-Verlag London Limited, 2006. – 247p.
 17. Cheng L., Bostwick D. G. Essentials of Anatomic Pathology. - Humana Press Inc., 2002. – 907p.
 18. An Atlas of Tissue Biology and Pathology. - Springer-Verlag/Wien, 2005. – 341p.
 19. Killeen A. Principles of Molecular Pathology. - Humana Press Inc., 2004. – 344p.

19.3 Інформаційні ресурси

1. Підручники та навчально-методичні посібники.
2. Навчальні та методичні матеріали кафедри.
3. Наочні матеріали до практичних занять (таблиці, схеми, алгоритми, стенди, альбоми тощо).
4. Освітній портал ВМНЗ.
5. Офіційний сайт МОЗ України – Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>
6. Офіційний сайт ВООЗ – режим доступу: <http://www.who.int>
7. <http://moodle.bsmu.edu.ua/> -Сервер дистанційного навчання БДМУ

20. УКЛАДАЧ ДОВІДНИКА (СИЛАБУСУ) З “ПАТОМОРФОЛОГІЇ”

Викладач Бесединська Олена Володимирівна